

Uite că se poate!

de [Andrei Pleșu](#)

E o vorbă a lui Radu Cosașu. Când cineva se miră, în prezența lui, de vreo nefăcută („Incredibil! Cum se poate așa ceva?!“), el răspunde prompt: „Uite că se poate!“ Cu alte cuvinte, deși aberația, inadmisibilul, incalificabilul pot fi „strigătoare la cer“, ele sînt, totuși, posibile. În acest caz, avem de-a face cu varianta rea a transformării imposibilului în posibil. Dar există și varianta bună. Uneori, neașteptat de des, ceea ce părea de nerealizat, de neînchipuit, de neatins capătă brusc chip. Obstacolele cad ca prin farmec, puterile făptuitorului se multiplică, drumul spre țintă se netezește, se luminează, devine plauzibil. S-ar zice că miracolul e la îndemînă.

Pentru generația mea, miracolul a fost căderea comunismului. Urmarea a venit aproape imediat: tot ce plănuisem în spațiul unei utopii juvenile s-a putut preschimba în realitate. Am creat instituții, am pus în mișcare proiecte, am deschis nesperate orizonturi de ofensivă intelectuală. E drept, am simțit, pentru prima oară, și ghimpele unui avertisment, pe care îl rostea, uneori, Constantin Noica: „Va veni un moment cînd veți înțelege că limitele interioare sînt mai greu de depășit decît limitele exterioare.“ Am descoperit, într-adevăr, că libertățile proaspăt cîștigate nu garantează succesul, nu te eliberează de tine însuși, de inerțiile și idiosincraziile proprii, de blocajul – greu de trecut – al firii tale. Într-un anumit sens, libertatea e mult mai solicitantă decît prizonieratul: îți trebuie imaginație, tenacitate, putere, răbdare, curaj. Trebuie, cu alte cuvinte, să-ți evaluezi corect resursele, să lucrezi cu sinele tău, să-l modelezi în perspectiva scopurilor pe care ți le propui. Libertatea e, prin urmare, terenul de luptă al eului cu nelibertățile dinlăuntrul său.

Mă întreb, adesea, cum își poate grădini viața un tînăr de azi, care a decis să nu plece din țară. La prima vedere, ambianța nu e prea încurajatoare. Corupția, pilele, „descurcările“ generală, legislația fluctuantă și inhibitorie, mediocritatea guvernanților, salariile mici, universitățile etanșe, incapabile (și nedoritoare) să-și împrăspăteze catedrele cu inteligențe vii (acreditate la cel mai înalt nivel de marile școli ale lumii) nu sînt premise promițătoare ale unei cariere „normale“, consistente și răsplătitoare. Ai suficiente motive să crezi că se încurajează mai curînd șmecheria, nepotismul, abilitățile strict „sociale“, calitățile secundare. Nu „băieții capabili și serioși“ ajung vedete, ci „băieții deștepți“. În plus, au apărut „modele“ noi, cu două tășuri: funcționarii „de firmă“, de pildă, cu un portret standardizat, zidit în lemnul limbajului corporatist, un soi de mutanți cordiali și aseptici, care trăiesc între computer, training-uri periodice, teambuilding-uri vesele și ședințe cu Power Point. N-au îndoieli, n-au surprize, n-au culoare. Cum se poate orienta un tînăr într-un asemenea peisaj? Cum poate trăi omenește, cum poate visa și cum poate avea încredere în viitorul propriu, cînd are de făcut un slalom permanent între oameni de tarabă, oameni-șpagă, oameni de fițe și oameni-schemă?

Nu am de dat sfaturi „mobilizatoare“, de genul „gîndire pozitivă“ (care, cum spunea cineva, e, de fapt, opusul gîndirii), nu vreau să încurajez inconștiența tonică, naivitatea vulnerabilă, nerealismul cronic. Pentru a reuși, e nevoie, mai curînd, de opusul acestor „calități“. E nevoie de simțul conjuncturilor (fără excese de „acomodare“), de pragmatism (fără abuzuri cinice),

de încredere (fără credulitate), de răbdare (fără pasivități obediente), de ambiție (fără egolatrie), de orgoliu (fără vanitate), de tenacitate (fără încăpăținare și îndârjire), de curaj (fără temerități prostești), de concentrare asupra țintei (fără îndârjire). Nu zic că e simplu. Dar se poate! Cunosc tineri care au reușit. Îi felicit și sper să devină modelele adevărate ale generației lor. Aș adăuga listei de mai sus încă o înzestrare, care mi se pare decisivă: talentul de a nu arde etapele, de a nu viza, pripit, vârful, înainte de a fi parcurs traseul firesc al oricărei creșteri sănătoase.

Am aflat despre un program Petrom de responsabilizare socială, intitulat „Țara lui Andrei“. E, din câte am înțeles, o încercare de a stimula încrederea noilor generații în șansa lor de împlinire, în perspectiva de reușită a aceluia care sînt dispuși să se mobilizeze lucid și eficace pentru o Românie mai bună. N-am reușit să aflu de ce acest proiect se numește „Țara lui Andrei“. Dar, fără să-și dea seama, inițiatorii au fost inspirați alegînd un nume ca acesta. „Andrei“ vine din grecește și înseamnă „bărbăție“, curaj. E, poate, sensul unui îndemn binefăcător. În condiții departe de a fi ideale, e nevoie de bărbăție pentru a ajunge la țintă. Să nu se simtă lezate doamnele și domnișoarele. Și ele pot ilustra această virtute. Și apoi, cuvîntul „bărbăție“ e, oricît ar părea de ciudat, feminin...